

УДК 711.

*Д.т.н., доцент Плешкановська А. М., Маляр В.А.,
Міщенко О. Д., Усова О. С., доцент Чередніченко П. П.,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

УРБАНІСТИКА

Нове видання

Анотація. Розглянуто підготовлений до друку доцентами Харківського національного університету міського господарства О.С. Безлюбченко і О.В. Завальним рукопис навчального посібника «Урбаністика».

Ключові слова: урбаністика, територія, містобудівна документація, містобудівні проекти, функціональне зонування.

Доценти кафедри міського будівництва і господарства Харківського національного університету міського господарства О. С. Безлюбченко і О. В. Завальний підготували до видання нову редакцію рукопису навчального посібника «Урбаністика» для студентів будівельних спеціальностей. Рецензентами посібника виступили д.т.н., професор кафедри міського будівництва і господарства Донбаської національної академії будівництва і архітектури Найманов А. Я. та к.т.н., професор кафедри міського будівництва Київського національного університету будівництва і архітектури Осетрін М. М.

Рукопис складає 273 сторінки машинописного тексту, наведено 64 джерела наукової та навчальної літератури, достатньо ілюстрований.

Цей навчальний посібник розглядає питання системного підходу до проектування міст, висвітлює функціональні й структурно-територіальні тенденції та закономірності розвитку міських поселень.

Перша редакція навчального посібника була рекомендована Міністерством освіти і науки України до друку, як навчальний посібник для студентів будівельних спеціальностей (рішення №14/18.2-2295 від 05.12.2002р.) [1].

Оновлений та доповнений навчальний посібник був рекомендований до друку Вченою радою Харківською державною академією міського господарства (протокол №4 від 29.11.2012р.) [2]. На основі цього посібника підготовлено рукопис, що розглядається.

Посібник складається з 15 розділів, у яких розкриваються основні поняття та ознаки міста, описуються основні положення його планування в цілому і його територіальних складових, висвітлюються засоби організації транспортного та пішохідного руху, формування міського ландшафту. В ньому наводяться приклади форм планів загальноміських центрів та розглядаються функціональні зони території мікрорайонів у відповідних розділах.

У вступній частині автори розкривають значення курсу, його мету та особливості для підготовки фахівців в галузі містобудування.

Особливості основних етапів розвитку містобудування, починаючи з V ст. до нашої ери, урбанізаційні процеси як загальносвітова тенденція останнього століття та основні концепції урбанізації, що призвели до істотного зростання ролі міста на сучасному етапі, висвітлюються в першому та другому розділах.

У третьому розділі автори розглядають поняття «системи розселення» та проблеми територіальної організації міст, що формуються на базі регіональної диференціації ресурсів міського розвитку.

Четвертий розділ присвячується питанням типології населених пунктів. На основі різних критеріїв (чисельність населення, адміністративно-політичне значення, функціональна спрямованість та ін.) сформовано класифікацію міст. Розглянуто економічну базу перспективного розвитку міста як основу визначення перспективної чисельності його населення.

Визначення перспектив розвитку міста з урахуванням наявних ресурсних обмежень, а також методи стратегічного планування містобудівних систем викладені в п'ятому розділі посібника.

У наступному розділі автори детально зупиняються на питаннях розробки містобудівної документації. Сформульовано вимоги, у тому числі й нормативні, яким повинна відповідати проектна документація. Розглянуто склад вихідних даних та завдання для проектування, що таке техніко-економічне обґрунтування та техніко-економічний розрахунок, і з чого вони складаються. Подано поняття ескізний проект, проект, робочий проект, робоча та кошторисна документація.

Урахування природно-кліматичних факторів у містобудівному проектуванні, зокрема, географічне положення, характер рельєф тощо, представлено в сьомому розділі. Показано як здійснюється вибір території для будівництва нового й розвитку існуючого міста. Розглянуто клімат міста та підходи до формування санітарно-гігієнічних умов міського середовища.

Планувальна структура сучасного міста та функціональна організація його території розглянуті у восьмому розділі, де чітко викладено поняття функціонального зонування території міста, наведено зрозумілу для студентів концептуальну схему взаємного розташування основних функціональних зон міста. Зрозуміло подаються пояснення завдання оцінки території і функціонального зонування в містобудівному проектуванні та наводиться приклад схеми функціонального зонування території міста. Окремо розглядається планувальна структура міста та його архітектурна композиція. Наводяться приклади форми планів міста та окреслюються тенденції розвитку міст. Як наслідок розглянутих питань в кінці цього розділу показані транспортні проблеми сучасного міста.

Питанням формування вулично-дорожньої мережі міста присвячується дев'ятий розділ. У першому його підрозділі розглядається транспортно-

планувальна організація міста, а в другому – класифікація вулично-дорожньої мережі міст згідно ДБН 360-92** [3], її структура та планувальні схеми.

Далі висвітлюються питання формування систем транспорту і шляхів сполучення. Наводиться класифікація видів міського транспорту. Окрема увага приділяється масовому пасажирському та індивідуальному транспорту.

Одинадцятий, дванадцятий та тринадцятий розділи висвітлюють проблеми формування окремих функціональних зон міста – зони зовнішнього транспорту, виробничих територій та сельбищної зони міста.

Окремо розглядаються громадські центри та установи обслуговування масового користування, їх значення в забудові міст; представлено систему культурно-побутового обслуговування житлового району та мікрорайону. Вважаємо, що доцільно було б розглянути це питання в окремому розділі й показати систему соціально-побутового обслуговування населення міста з урахуванням його територіальної організації.

П'ятнадцятий розділ присвячується питанням розміщення і структури ландшафтно-рекреаційної зони міста, формування системи озеленення його території, класифікації зелених насаджень та благоустрою територій житлових районів і мікрорайонів, що, на нашу думку, слід було б розглянути глибше в окремому розділі.

Матеріал, викладений у посібнику, доводить, що на будь-якій стадії містобудівного проектування необхідно враховувати сучасні вимоги щодо організації руху транспорту і пішоходів. Дотримання цих умов при проектуванні нових і реконструкції існуючих населених пунктів дозволяє підвищити безпеку дорожнього руху, забезпечити належний рівень пропускної здатності вулично-дорожньої мережі, і достатню швидкість сполучення.

Зроблені висновки, контрольні запитання до кожного розділу, наведений короткий словник основних термінів, список літератури та додатки заслуговують уваги і будуть корисні студентам при поглибленому вивченні курсу.

Посібник «Урбаністика» підготовлено для студентів будівельних спеціальностей, але він буде корисним також і для студентів заочної форми навчання спеціальностей «Міське будівництво та господарство» та «Містобудування» при вивченні дисципліни «Планування та благоустрій міст».

Вважаємо, що в майбутньому при черговому перевиданні слід відобразити розвиток містобудівних процесів в умовах ринкових відносин і, нажалі, наслідки окремої стихійної забудови міських територій без відповідних обґрунтувань, громадських обговорень і врахувань можливостей вулично-дорожньої мережі міст та наявних інженерних комунікацій.

Також слід було б чітко окреслити стадії містобудівного проектування і показати, які проектні документи на цих стадіях виконуються.

Не зважаючи на ці зауваження та враховуючи все вище викладене, навчальний посібник «Урбаністика» можна рекомендувати до видання.

Рукопис посібника був розглянутий на засіданні кафедри міського будівництва КНУБА. Відповідний висновок про надання посібнику грифу «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за напрямом «Будівництво» був підтриманий секцією міського будівництва і господарства науково-методичної комісії з будівництва і архітектури МОН України.

Необхідні матеріали для видання рукопису з вказаним грифом були передані до МОН України.

Література

1. Урбаністика. Навчальний посібник / О.С. Безлюбченко, О.В. Завальний. — Харків: ХДАМГ, 2003. — 244 с.
2. Урбаністика. Навчальний посібник / О.С. Безлюбченко, О.В. Завальний; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. — Х.: ХНАМГ, 2013. — 273 с.
3. Державні будівельні норми України. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92**. — К.: Мінбудархітектури України, 1993. — 110 с. Чинний з 1 квітня 1992 р.

Анотація. Рассмотрено рукопись учебного пособия «Урбаністика», подготовленную к печати доцентами Харьковского национального университета городского хозяйства О. С. Безлюбченко и А. В. Завальным.

Ключевые слова: урбаністика, територія, градостроительная документація, градостроительные проекты, функциональное зонирование.

Abstract. The manuscript of the teaching manual “Urban planning”, which was prepared for publishing by docents of Kharkiv National University of City Maintenance, O.S. Bezlyubchenko and A.V. Zavalnyi.

Key words: territory, urban, projects,